

Передплата

на «РУСЛАНА» виносить:
в Австрії:
на цілий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1-70 кор.
За границею:
на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 16 сот.

РУСЛАН

»Виреш ми очі і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
прім неділя і руских свят
1 1/2 год. пополудні.
Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під ч. 1.
»Л. Домбровського (Хорунжия). Екс-
педиция місцева в Агенції Со-
коловського в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошенє зва-
жайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дани і приватні донесеня по
3) с. від стрічки.

Польско-руські відносини.

(X) Посоймові огляди польських днівників ріжних напрямів і таборів намагали ся ослабити і затерти вражінє і значінє зложеня мандатів рускими послами. А всеж таки мимохіть навіть у найзавзятійших про-являло ся се признанє, що руска справа, якої одним домаганєм в минувшій сесії була станиславівска гімназия, заняла уми всего сойму так, що не було у Поляків спроможности заняти ся иншими важними справами. Польські днівники признають, що справа станиславівської гімназії як змора яка зависла над двомісячною сесією сой мовою і не дозволила польській більшости застановити ся зріло над єї політикою супроти центрального правительства. Є се найліпший доказ, що руска справа путає руки польських політиків, морочить їм ум і они доти не звайдуть супокою, поки не здобудуть ся на основну і зовсім справедливу полагоду сеї справи.

Одначе польські політики відникають відрочують всіми можливими способами полагоду рускої справа, они не мають відваги приступити до єї рішеня і розвязки, бо у них навіть не виробило ся належне зрозумінє єї. Лише в рідко-годи появить ся в польскім днівникарстві поважнійший, розумнійший погляд, що зверне бачність польської суспільности на руску правду, але загорілі польські днівники і намагають ся в таким случаю або промовчати або заглушити сеї голос. Недавно іменно в петербурскім «Краю» появила ся знаменна статя, написана з великим знанєм і розумінєм розвнтку рускої суспільности в останних часах. Тимчасом всепольскій орган накинув ся на автора мокрим рядом, подавши своїм читачам лише недогризки сеї статі, а инні польські днівники зовсім промовчали. Лише Przegląd мав відвагу подати статю Краю в цілости. Перед кількома днями подали ми зміст сеї статі, одначе она так характеристична і знаменна навіть своїми висловами, що ми ще раз повернемо до неї і подамо єї навіть в оригіналі, не перекладаючи, нехай і польска суспільність, що так не може освоїти ся з рускою буквою і рускою мовою, має також нагоду єї собі прочитати і над нею призадумати ся, а до сеї статі подамо деякі свої замітки.

Автор прибравши псевдонім Vigilax, пише ось як в Краю.

На Руси галицькій dzieje się to, ce się dzieje we wszystkich krajach, zamieszkałych przez dwa narody. Plemiona, stanowiące podkład ludowy, plemiona, górujące liczbą, a niższe w rozwoju cywilizacyjnym, doznają nagle w XIX wieku wstrząszeń, których nie doznawali od początków swego istnienia. Oświata dała im poczucie odrębności. Uwolnienie z więzów patrymonialnego poddaństwa otworzyło im drogę do miast, do rzemiosł, do urzędów, a rozwój ekonomiczny, stwarzając nieznaną przedtem popyt o pracę, wydobywał coraz to nowe zastępy z nizin społecznych i wynosił je na coraz wyższe szczeble. Widzimy to w Czechach, widzimy to na Szląsku, widzimy to we flamandzkich okręgach Belgii, widzimy to tam, gdzie Łotysz wypiera Niemca, i tam, gdzie rybak dalmacki coraz bardziej podnosi

głowę obok patrycyusza włoskiego. Widzimy to samo na obszarze Galicji wschodniej.

Ludy, które, stanowiąc mniejszość liczebną, zajmowały w tych krajach stanowiska uprzywilejowane, patrzą z niedowierzaniem i lękiem na to zjawisko. Czują, że doba monopolu dobiegła kresu. Przywilej traci moc obowiązującą. Czegoś im ubyło. Zmniejsza się to, co systematyczni Niemcy określili nazwą: »der nationale Besitzstand«.

Nie brak też i w Galicji skarg na uszczuplenie narodowego stanu posiadania.

Wzrost życia narodowego między Rusinami przechodzi wszystko, czego się spodziewano przed laty czterdziestu. Pamiętamy czasy, kiedy ludzie bardzo światli, bardzo doświadczeni, bardzo obeznani z biegiem spraw publicznych, zapytywali sami siebie, czy Rusinom nie sprykrzy się kiedyś rozmawianie po rusińsku i czytanie gazet rusińskich. Pamiętamy czasy, kiedy opowiadano całkiem na serio, że Rusini rozmawiają po rusińsku tylko w obecności Polaków, aby ich drażnić i gniewać. Pamiętamy czasy, kiedy Polacy, dostawszy się przypadkowo do towarzystw rusińskich, nie posiadali się ze zdumienia na widok kobiet, rozmawiających w języku ojczystym. Dziś należy to do przeszłości. Rus balceka uras'a w siłę tak widocznie, tak szybko, tak nieprzerwanie, iż na ówczesny i sceptyczny ton miejsc już nie ma.

Przybywa rusińskich książek i gazet. Powiększa się liczba spółek, kas oszczędności, sklepów, czyteln, towarzystw śpiewackich. Pomnaża się liczba lekarzy, adwokatów, urzędników sądowych. Język rusiński wdziera się do sal restauracyjnych, do sklepów i księgarni, słyszy się go w wagonie kolejowym, w parkach miejskich i cukierniach. Za my duże miasta prowincjonalne, w których młody chłopak nie dostanie posady subiekta sklepowego, jeżeli nie jest w stanie obsługiwać rusińskiej publiczności po rusińsku. W księgarniach miast takich publiczność polska i rusińska żąda książek na przemiany. Polacy, widząc te objawy, lękać się zaczynają o przyszłość własną. W dziennikach polskich rozlegają się skargi na uszczuplenie stanu posiadania.

Czy rozmawianie takie jest zupełnie ściśle i słuszne? Zdaje nam się, że nie.

W walce z Rusinami szło dotychczas prawie wyłącznie o używanie języka, o jego prawa, o jego przewagę. Prędzej czy później, walka ta zamieni się może w walkę o ziemię, w walkę o chleb. Dziś nie wyszła jeszcze niemal z okresu pierwotnego. Celem jej jest rozszerzenie lub zwężenie areny, na której ma brzmieć mowa rusińska.

By znaczenie tej walki ocenić, uprzytomnijmy sobie, że naród rusiński używał zawsze, używał od wieków tej mowy w swej sferze życia, która mu była dostępna. Chłop rusiński rozmawiał w swym języku z żoną i dziećmi w chałupie, w tym języku radził o potrzebach gromady, w tym języku załatwiał swe sprawy w handlu małymiasteczkowym, na plebanii lub w gospodzie. Lud śpiewał po rusińsku przy pracy i zabawie, zawodził po rusińsku na pogrzebach, kłął po rusińsku w chwilach zawodu, wykrzykiwał po rusińsku przy bijatykach w karczmie. Na tem kończyła się sfera tego języka, gdyż innego życia lud ten nie znał.

Dzisiaj jest inaczej. Lud czyta i pisze. Lud wychowuje synów na urzędników, nauczycieli i lekarzy. Lud politykuje i schodzi się na wiece. Lud prenumeruje pisma. Lud prowadzi rachunki sklepów wiejskich i kas pożyczkowych. Sfera życia ludowego rozszerzyła się, ale język pozostał ten sam. Z tego nie wszyscy zdają sobie sprawę. A jednak tak być

musiało. Rzeczy mogłyby iść innym torem tylko w takim razie, gdyby ten lud, wchodząc w wyższe kręgi funkcyj społecznych, tracił równocześnie swą narodowość, swe znamiona przyrodzone, swą mowę. To zaś, jak już dzisiaj chyba wszyscy przyznają, jest w Galicji wschodniej niemożliwe. Lud był rusiński i rusiński będzie.

Przed wieki przychodziła do miasteczka ze wsi pobliskiej chłopka, przynosząc na targ, co Bóg dał, i kupując w zamian, czego w chałupie potrzeba. Sprzedaż i kupno odbywały się po rusińsku. Nie raziło to i nie gniewało nikogo.

Dziś dzieje się to samo.

Ale obok tej chłopki przybywa do miasta jej krewna, która, ukończywszy przed rokiem szkoły, jest dzisiaj nauczycielką wiejską. Tamta żąda w szynkowni kieliszka gorzałki. Uważamy to za rzecz naturalną. Ta natomiast idzie do księgarni i prosi o tomik Fedkowicza lub Stefanyka. To zwraca uwagę. To niepokoi. To budzi szereg dociekań politycznych.

A jednak to jest prosiem następstwem tamtego. Jedno jest tak naturalne, jak drugie. Rzeczy inną koleją iść nie mogą. Niema na świecie siły, która by ten bieg zmieniła.

Dwóch synów chłopskich przychodzi do miasta. Obaj mieszkają u rodziny ruskiej. Obaj modlą się po rusińsku, obaj myślą w tym języku, obaj używają tego języka w zabawie, w śpiewach, w wojnach na błoniu. Jeden z nich pracuje w warsztatach, drugi uczęszcza do gimnazjum. Jeden używa języka ojczystego przez dzień cały. Drugi używa go z przerwą kilku godzin, przez które tłumaczy Cezara i Ksenofonta.

W tem samym położeniu znajdowali się synowie włościan czeskich w Pradze, synowie włościan słoweńskich w Lublanie, a włościan polskich w Cieszynie. Wszędzie tam stało się to, co się stać musiało. Chłopcy tłumaczyli Ksenofonta na ten język, w którego atmosferze przez całe życie żyją. Ta sama ewolucya odbywa się dzisiaj w Galicji. Siły, które tam działają, są za słabe, by ją powstrzymać. Pytanie tylko, czy się ona odbędzie z wolą sejmku, czy wbrew jego woli; czy sejm zgodzi się z tem, czemu ostatecznie nie zapobiegnie, czy też opierając się sam się narazi na porażkę.

Ewolucya, której jednym szczeblem jest nowe gimnazjum rusińskie, mogła by się zatrzymać w pochodzie, gdyby Ruś przestała rozwijać się w Galicji tak, jak się rozwijała dotąd. Pod tym atoli względem złudzeń mieć nie można.

(Dalsze bude).

Обструкція в угорекім соймі.

Успоковне умів на Угорщині, яке наступило наслідком того, що людова партія відступила від обструкції, не тревало довго і починає переходити в песимістичне розположенє. Причину сего була обставина, що радикальні елементи з партії Кошута не криють ся тепер зовсім із тим, що они будуть домагати ся на нинішній (в понеділок) конференції стороництва незалежности продовженя обструкції, а на коли би прийшло до рішеня, аби покинути обструкцію, они будуть вести єї далше на власну руку. Кошут і єго приятелі роблять виправді всякі можливі стараня, аби довести до одноцільного рішеня партії в справі обструкції, однак они рішили вести обструкцію, коли би лише частина партії бажала собі єї продовженя. Із

настрою молодших елементів партії несаможности можна вносити, що на випадок, колиб Кошут витревав при своїй постанові, прийде в нїдрі партії до розриву. Серед таких обставин заходить знова сумнів що-до мирової ситуації в соїмі.

Ліберальна партія не дуже непокоїть ся заповідженою обструкцією, бо надїе ся, що до обструкції прилучило би ся найбільше 25 послів. В виду того можна би обструкцію побороти протягом кількох днів. В партії несаможности є більше прихильників обструкції. Впрочім залежить багато від нинїшної конференції сего сторонництва.

Фракція Ургова відбула в суботу під проводом посла Седеркєвіча конференцію, в котрій взяли участь також деякі опозиційні послі, що не належать до нїякої фракції. На тую конференцію запрошено всіх, котрі задумали прилучити ся до обструкції. Однак явило ся там ледви 8 до 10 послів. На нарадах рішено вести обструкцію проти кабінету Тіса із ще більшою енергією, чим дотепер, однак належить уникати бурливих сцен, а вести лише поважні, об'єктивні промови. До веденя тих обструкційних промов утворено комітет, що складає ся з пос. Гольо (партія Ургова) і Чавольського (партія Кошута).

З соїмів.

Галицький соїм ухвалив ось такі заповідні на управильненє рік східної Галичини: Дїстра поміж Розвадомом а Журавном 85.334 К; горішного Дїстра із допливами 131.428 К; Буга від границі держави до устя Полтви 39.600 К; середньої секції Гнилої Липи 39.542 К; на забудованє гірських потоків в дорічу Дїстра 40.400 К; на забудованє вертепів в громаді Миколаїв над Дїстром 21.075 К; на забудованє і залїсненє вертепів в громаді Звєсіне, львівського повіта, 28.000 К; на осушуванє багон в Рудні 2.800 К; на дренаванє селянських ґрунтів 50.000 К; на осушенє ґрунтів в громаді Рогівно, жидачівського повіта, 7.107 К; на осушенє ґрунтів в громаді Воля радлівська 3.700 К; на регуляцію потоку Скля 6.389 К; на осушенє ґрунтів в Золотимирцях, жидачівського повіта, 7.500 К. На регуляцію рік в західній Галичині соїм призначив 1.021.019 К а на осушуванє ґрунтів, дневанє і т. д. в західній Галичині 19.700 К. — Далше соїм признав заповідні на робленє дослідів з управою торфовиц: в Корениці, яронського повіта, 500 К; в Рясні польській коло

Львова 500 К; в Гряді 500 К; в Деревни 500 К; в Бишеві 500 К; в Волі Барилівій 100 К; в Вишоцьку, брідського повіта, 50 К; в Печенїї, перемишлянського повіта, 1880 К; в Стояновї і в Олеську на селянських ґрунтах по 1000 К; на побільшенє позичкового фонду для водних Сїлок 100.000 К.

Чи зїйде ся буковинський соїм? Відпори сецесії більшости скликував красний маршалок кілька разів засїданє та все була неовна палата, бо явила ся тільки меншість. Так було й 6. падолиста в п'ятницю. Переговори в цілях компромісу остали без успіху. Найближе засїданє назначене на нинї (понедїлок). На те засїданє запрошено послів більшости письменно, причім замїчено, що після соїмового регуляміну тратять мандати тоті послі, що не являть ся в протягу вісім днів. Що на те порадить більшїсть? Она повинна була зложити мандати вже й давно — пише «Буковина».

Ческа коалїція.

Три ческі партії: Молодочехи, Старочехи і аграрники зїбрали ся в п'ятницю на нараду для обдуманя спільної програми. В нарадах взяли участь з молодчеської партії: др. Скарда, др. Герольд і др. Пацак, зі сторони Старочехів: генеральний директор краєв. банку др. Матуш, посадник м. Праги др. Серб і др. Шольц, а з аграрників пп. Кубр, Здарски і Заворка.

Вислідом нарад було зладженє спільної програми праці всіх трьох партій і оголошенє манїфесту до ческого народа.

Манїфест заявляє, що ческий нарід находит ся в упослїженю, а нїмецька меншість, піддержувана правительством, спїняє просвітний, політичний і економїчний розвиток Чехів. Серед таких обставин треба зосередочити всі сили ческого народа для спільної праці. Три політичні сторонництва приступили до спільного діланя в тім напрямі, а прочі ческі сторонництва можуть прилучити ся до сеї акції.

Манїфест кінчить ся покляком до всіх Чехів, аби станули під спільний прапор і ставили опір гнобленю і несправедливості.

Програма ческої коалїції обнимає постуляти правно-державні, народно-полїтичні, просвітні і економїчні. Сторонництва мають передовсім стремити до федералїстичного устрою держави, до зрівнаня прав ческої мови в центральній адміністрації і до заведеня ческої мови в цілїм публічним життю країв ческої корони. Далше жадає ся заснованя другого ческого

унїверситету на Моравїї, та отвореня потрібного числа фахових і середних шкіл ческих в долїшній Австрїї і у Відні.

В програмі жадає ся далше справедливої реформи виборчої ординації і одноцїлности та недїляности всіх країв ческої корони під зглядом політичним, народним і культурним, а головно забезпеченя їх перед політичним або економїчним прилученєм до нїмецької держави.

В військовій справі сторонництва будуть старати ся, щоби в армії шановано національні почуваня і щоби в ческих полках уживано ческої мови. Сторонництва змагають далше до заведеня ческої мови у військових виховавчих заведенях яко викладного язика і до приноровленя ческої мови в контрольних зібранях і в зносинах військових властей із автономїчними властями та ческим населенєм. Спеціально має бути заведена ческа мова в язикових приписях невійськових властей, а також жандармерїї, о скілько она сповняє політичні, поліційні та карні функції. В карних справах військової процедури домагає ся програма, щоби реформи опирали ся на явности і на уживаню рідної мови обжалованого, так при слїдствї як і протягом самої розправи і підчас проголошуваня засуду. Далше домагає ся дволїтньої військової служби з поданєм полекш, та уваги на інтереси рїльництва та промислу при військових доставках. — Під практичним зглядом будуть сторонництва змагати всіма силами до усуненя теперїшньої правительственной системи, котра опирає ся на несправедливим і суперечним із конституцією «вето» Нїмцїв і будуть уживати в тім згляді як найостріїших парламентарних середників.

Для виконаня спільної чинности виберуть ся одлучені сторонництва своїх заступників до спільного виконуючого орґау, котрий без нїякого обмеженя самостійности посольських клубів буде радити над спільною акцією і подасть свої ухвали посольським клубам до відомости. Ся спільна репрезентація сторонництва має порїшити, які ческі сторонництва і організації мають бути візвані до співучастя в тїй акції.

— **ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.** При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скорє віднявненє передплати, зглядом о вирїшенє залогостий, та о прислїдуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистанє, всі попередні числа з фейлетоном «Записки лікаря».

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: «Адміністрація часопису Руслан».

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

(Далше).

Цїле наше вихованє стремить до того, щоби зробити для нас наше тіло обмералим і соромним; на цїлий ряд найзаконїйних функцій орґанїзму, вказаних природою, нас привчєно дивитись не инакше, як з соромом; «obscoenum est dicere, facere non obscoenum» (говорити соромно, робити не соромно), — характеризує сі функції Цїцерон. Майже від проблеків свідомости дитина починає одержувати навязливі вказівки, що вона має соромитись таких а таких функцій і таких а таких частей свого тіла. Чиста природа дитини довго не може зрозумїти сих вказівок; але стараня учителїв не устають і дитина вкінци починає перейматись свідомостю, що житє єї тіла є соромне. Чим далше, тим більше. Приходить час і підростаючий чоловік дізнаєсь про тайну свого походженя; для него ся тайна, завдяки попередньому вихованю, являєсь калужою болотою, страшного задля своєї неожиданости і гидоти. В одних — гадка про законїсть такої неможливої безсоромности викликає полові пристрасти; в других — гадка ся викликає розпуку. Риданя дївчини, що з жахом спїняєть ся перед «брудом» житя і присягаєть ся ніколи не виходити замїж, її зобиджена і зганьблена любов — се драма тяжка й поважна, але рївночасно вражаюча своєю протиприродностю. А однак, в я-

кий спосіб оминути сю драму? Руссо вимагав, щоби родичі і учителі самі поясняли дїтям все, а не лишали робити се брудним язикам слуг і ровесників. Однак се не змінєє сути річи. Вихованє дитини є так ведене, що вона не може хоч як «часто» не оповїдай її справу, не побачити в нїй найстрашїйшого й найбезстыдїйшого броду.

Все отсе ще зовсім не значить, що і сама соромливїсть є справді лише останком варварства, як запевняє «знаменитий доктор» Толстоє. Соромливїсть, яко зберїганє свого інтимного житя перед чужими очима, яко чутє, що робить для чоловіка неможливим, подїбно як скотинї, віддаватись першому ліпшому самцеві, або самциї, не є останком варварства, а цїнним придбанєм культури. Але така соромливїсть не виключає в нїякім разі поважного й несоромливого відношеня до людського тіла й його житя. В Бурже, в його «Profils perdus» є один чудовий нарис, в яким він виводить інтелїгентну дївчину-Росіянку; скрайний любитель «науки» пристрасти нїжною стоїть перед сею дївчиною в цїлковитім недо-розумїню: вона свобідно й не соромлячєсь говорить з ним «о термінах наукового матеріалїзму» про заплодненє, про матерїяльство, — «і рївночасно уста підного чоловіка не дїткнулись навіть її руки!»...

Соромливїсть строга і чесна не виключає навіть наготи. Бюффон каже: «Ми анї на стїлки не розпуєтні, анї на стїлки не невинні, щоби ходити нагими». Чи справді так? Дикарї не більше від нас розпуєтні, казки про їх невинність давно вже опрокинені, а прецінь богато з них ходить голими і ся нагота їх не псує;

вони просто привикли до неї. Мало того, є ще, як ми бачили, племена, що соромлять ся одягатись. Як звичай, прикривати своє тіло одежою може йти поруч з найглубшою розпуєстою, так нагота, до якої привикнено, може погодитись з найбільше строгою чеснотою. Мешканки Огнєної Землі ходять голі і нїскільки не соромлять ся сього; коли однак помітили на собі пожедливі погляди приїздних європейських майтків, вони налевїли і старались укритись. Може так само почервонїла-б одягнена європейська жінка, помітивши на собі пристрастний погляд Бразилїйця або Індїйця з Орївоко.

Цїла річ у привичці. Колиб уважано соромним, обнажати лише мизинець руки, то як-раз обнаженє отсього мизинця виливало би сильнїше від всего на осіб другого пола. Ми старанно криємо від одежою майже цїле тіло. І в сеї спосіб благороднє, чисте і прекрасне людське тіло зроблено принадою для цїлком нечистих цїлий. То, що в звичайних усїлях є недоступним для очей чоловіка другого пола, обнажує ся в певних хвилях, а через те скріплює ся пристрасть і заострює ся єї. Для розпуєтників було би великим ударом, колиб нараз всі наго почали ходити.¹⁾ Ми можемо без всякого спе-

¹⁾ На «клясичній вальпургїєвій ночі» Мефістофель почуває себе цїлком чужим. «Майже всі голі — невдоволено бурмоче він — тільки де-не-де видно одежу...» В душі, розумїєть ся, й ми не від безстыдности, але античне я находити надто живим... В паралїпоменах до «Фауста» Мефістофель висловлюєсь ще більше вїтверто:

Was hat man an den nackten Heiden?

Н О В И Н К И.

— **Календар.** Ві вторник: руско-кат. Параскеви, Неовілі; рим.-кат. Андрея з Ав. — В середу: руско-кат. Анастасії; рим.-кат. Мартина еп.

— **Всепольські і всеруські клевети і напасти** З двох супротивних собі таборів подали собі вороги руского народу руки, щоби спиняти розвиток рускої народности в Австрії і кують в своїй кузні всякі клевети і напасти, щоби ними вводити розлад і розстрій поміж Русинами. Всепольський орган мало не що дини накидає ся з безличними клеветами і напастями на нашого ВПр. Митрополита задля того, що почував себе верховним пастиром і провідником руского народу і в тяжких хвилях, які тепер переживав руский нарід, не лише не покидає его, але сміло стоїть на чолі і стає в обороні его. Крім того всеподляки кидають свої клевети і напасти не лише в головнім органі але й по всіх своїх підрядних видавництвах, які розкидають поміж темними верствами своєї суспільности, а до того користують ся навіть такими свистками як віденська West östliche Correspondenz, для якої фабрикує вісти з Галичини тутешній жидок Менк'с і вмавляють в свою суспільність, нібито сей свисток є органом міністра-президента Кербера! Циган, мовляв, свідчив ся своїми дітьми, так і Slowo polskie віденським свистком, щоби тим своїм клеветам надати більшої ваги і посуває ся до сеї безпримірної безличности, що заповідає усунєня Митрополита до Риму або надане ему коаджурора! Можна собі подумати, як би то їм вирости роги! — У підмогу сьм народним жандармам ідуть москвофільські наймати, котрі таким самим способом кують в своїй кузні клевети і напасти, які польські загорільці так радо підхоплюють в своїх дневниках і подають своїй публіці яко правду. Навязуючи ся всеподлякам з своїми послугами для спинованя розвитку народно-рускої ідеї, наші москвофіли дуже зручно пускають в світ такі клевети (але вистерігають ся назвати по імені, бо мають ресект перед судом), незначеб то, як кажут, «інспіратор» нашого дневника не загався брати «пособія» від Адама Саліги для побиваня москвофілів. Очевидно der Schelm denkt, wie er ist.

— **Заяви признаня руским послам.** З Бобреччина. Честь Вам і слава, наші заступники, що так грірко і достойно станули Ви в обороні руского народу і нехай Господь Бог крипить Ваші сили до дальшої боротьби. Слава і Тобі, Архипастырю, щось став разом з другими вірилістами поруч вибраних представників руского народа. А ми кланяємося, що «поляжем, щоб волю і честь, Рідний краю здобути Тобі». Цілий повіт бобречкый з Вами.—*Свідчить підписи Івана Прибило, Григорія Дикого і 35 найвидійших селян бобречкого повіта.*

З Кут. Честь і слава борцям за нашу долю! Досить наруги від гнобителів! Живе ще народ, що рішучостю відповість за всі кривди!

цивального чутства любоватись одягнуеною красавницею; але до живого голого жіночого тіла, колиб воно не уступало красою самій Венері Милоській, ми, завдяки нашому вихованю, не можемо відноситись чисто.

Ми соромимо ся і не поважаємо свого тіла, тому й не дбаєм про нього; ціла журба звернена на його прикрасу, хотьби навіть ціною його повного звічєня. В Парижі що року видають ся спеціальні альбоми «Le nu» — фотографії з усіх малюнків за минулий рік, на яких зображено голе тіло. Коли переглядавш такий альбом — то страшно, просто страшно стає за чоловіка. Коли бачиш пухкі жіночі постати з м'яким тілом, з товстими задми гігантів, з повдавленними боками, зародковими і вже повнеліми грудьми — мимоволі спитаєш:

І який злий характерник

Сих ляльок до нас заіс?

Безхосенно вгадувати, де й на чім стануть межі соромливости; але в однім не можна сумніватись, що люди з чим раз більшою повагою і пошанованем відносити муть ся до природи й її законів, а разом з сим перестануть паленити з того приводу, що в них є тіло, і що тіло се живе після законів, вказаних природою.

Та се буде доперва колісь. Але медицина, маючи до діла з жінкою, повинна чутко розуміти її душу. Медична освіта до остатнього часу була монополюем мушци і жінкам з найінтимній-

Ich liebe mir was auszukleiden,
Wenn man doch einmal lieben soll.
Пристрасний Мопсан з особливою любовію спинаєть ся звичайно іменно на процесах роздяганя.

— В Кутах старих, 3. падолиста 1903. Товариство господарске. Члени Чугайні „Просвіти“.

З Вережан: Слава і честь соймовим заступникам руского народу, що вміли гідно постояти за его права і своїм опущенем польского сойму запротестували перед цивілізованим світом проти дотеперішого легковажена культурних і політичних погреб рускої нації. — *Бережанські Русини.*

З Дрогобича. Руским послам, що вступили зі сойму, шле грірке слава! а дрогобичкому послови Ксенофонту Охримовичеві, вибраному з польско-жидівської ласки, погорду, відмовляючи ему права заступати руский нарід в сїм повіті. — *Дрогобичка Народна Організація.*

Із Скільщини. Громада Славско ухвалила подяку рускому клубови (з виключенем Глїджука і Охримовича) за щирю й кріпку оборону руского народу в соймі і заявила, що солідаризує ся з сецесією та обіцяє по силам відпирати всі чесві змаганя послів сецесіоністів; — ухвалила подяку для ВПресов. Митрополита, а послови Глїджукови рішала вислати п'єсемо з острою доганю за его несолідарність з клубом, називаючи его поступок чорною зрадою. — *За громаду: начальник громади, радні і парох св. Кашмарский*

— **Руский „Сокол“ в Перегиньску,** долиньского повіта, засновано на статуті «Сокола» у Львові. Намісництво затвердило вже статут.

— **Посольський звіт.** Моїх Ви. виборців рогатинського судового повіта маю честь сим повідомити, що хочу дня 12. с. м. (в четвер) зложити перед ними посольський звіт. Відбуде ся він в льокалі тутешньої ради повітової, а на случай погоди на обійстю гр.-кат. приходства в Рогатині. З огляду на важність хвилі, особливо-ж на події послїдньої сесії соймової прошу о численну участь. Початок о 10. год. перед полуднем. Перед виборцями бурштинського судового повіта стану невдовзі пізійше. — *Др. Андроник Могильницький.*

— **Зміни в намісництві.** Радник намісництва Вячеслав Залевский іменованій шефом президентського бюро в галицкїм намісництві на місце п. Мастнера. — Наслїдником віцепрезидента намісництва гр. Лосєя має небавом стати п. Лідь.

— **В справі „Церковної Низи“** оголошує о Темницькій: Сею дорогою прошу Впреподобних і Всечеснійших Отців, котрі в своїм часі прислали передилату на „Церковну Ниву“, аби кожій авзавил переказати, що має робити ся з его грїшми, чи належить звернути? чи передати на яку нїшу ціль? чи яко передилату зложити на вказану часопісь? Адреса: *Темницький, Ривок, ч. 10.*

— **Із Станиславова.** Загальні збори товариства взаїмної помочи дяків руско-кат. станиславської епархії, відбудуть ся дня 1. грудня с. р. в Станиславові в сали єпископської консисторії, ул. Липова. Порядок дневний: 1) О 9. год. богослужєне в катедральній церкві. 2) О 11. год. відкритє зборів. 3) Вибір председателя, містопредседателя і двох секретарів на час загальних збо-

рою недугю приходилось звертатись по поміч до мушци. Хто счислить, кільки при сьому пережито важкого ломаня душі, кільки жінок згнуло тому, що соромились виявити перед мушциною своєю недугу? Нам, мушцинам, нічого подібного не приходить ся переносити, та й ми в сьому відношенню менче дражливі. Але, нор. в 1883 р. в опочецькїм земськїм зібраню два гласні поставили внесок, щоби посад земських лікарів не заміщувано лікарями-жінками, бо «хорі мушцини — казали вони, — соромлять ся лічати ся на сифіліс у жінок-лікарів». Се для нас цілком зрозуміле: ніхто з нас не схоче звернутись до лікаря-жінки з скільки небудь дражливою недугою. Ну, — а як же жінки, — чи зважали би ся залєпляти опочецькї гласні, що вони не вєтїдають ся лічати ся сифіліс у лікарів. Се було б брутально неправдою. Справозданя земських лікарів повні вказівок на те, як не радо саме по отсій причині звертають ся за лікарською помічю сїльські баби, а спеціально дівчата.

Тепер медична освіта, на щастє, стала доступною для жінок; се — величезне добро для усіх жінок, — для усіх одинаково, а не для самих мусульманок, як те люблять підносити оборонці медичної освіти у жінок. Се величезне добро і для самої науки: лише жінці дасть ся зрозуміти й розізнати темне й страшенно запутанє жите жіночого організму в цілій її фізичній і психічній цілости; для мушцини се розізнанє буде завсїгда уривковим і неповним.

(Дальше буде.)

рив. 4) Звіт секретаря з діяльности виділу за час від послїдних загальних зборів і з обороту фондами товариства за минулі роки як також о умішеню маєткю. 5) Вибір комісії до провіреня білянсу і рахунків товариства. 6) Вибір вісьмох членів і чотирох заступників до нового виділу. 7) Льокація залїзного фонду. 8) Роздїл диспозиційного фонду. 9) Іменованє почетних членів і 10) Внесєня членів.

— **Вісти з Буковини.** В честь бл. п. Сидора Воробкевича справляють в Чернівцях тов. «Буковинський Боян» і «Руска Бєсїда» в суботу 14. с. м. концерт у великій салі музичного товариства, щоби відсвядкувати перші поминки незабутного поета-композитора в 40-літню річницю его літературної діяльности, що як раз була послїдним роком его житя.

Виділ філії товариства «Руска Школа» в Кіцмани скликає на день 21. падолиста до дівочї школи в Кіцмани точно на 1. годину поволудні головні збори.

Гонорова афера. Пос. Василько на заїданю сойму з 2. падолиста ужив висказу «Schurkenstreich» на спосіб поведєня комісії в справі п. Фьондора. Тим почув ся обиджений пос. Весоловский і ієслав п. Василькови своїх секундантів. Сю справу, як доносить «В. Post» в мирний спосіб поладжене. Іменно пос. Н. Василько заявив згідно з правдою, що висказ «Schurkenstreich» тичить ся тільки до політичної ухвали комісії, а не мав на цілі обиджати личну честь п. Весоловского

— **В справі венеричних недуг,** котрі розширили ся так дуже в послїдних часах поміж шкільною молодіжю, відбула ся в літних місяцях с. р. анкета, заїніційована президентом міста і міським фізиком. Зібраній матеріал зложено у два меморіяли: один до намісництва, другий до львівского магістрату. Меморіал, висланий до намісництва, кінчить ся предложєнем ось таких внесєнь анкети:

1) Одиноким середником до поборюваня змагаючого ся числа случаїв венеричних недуг у шкільної молодіжи уважє анкета заїменованє достаточного числа шкільних єгатових лікарів, що входили би в склад учительський.

2) Заки се наступить, належить уповажити шкільну красву раду, щоби поручила певним лікарям надзїр над учениками середних шкіл, особливо для розслідуваня тих учеників в напрямі заразливих недуг. Був би се нажалє тільки півсередник, однак зарадив би приваїменше в часті злому.

3) Треба zarazом уже тепер поновити зарядженє, щоби учительські збори звернули сумнівні случаи з обєагу полових недуг до фізикату для засягненя гачки про рід недуги, подібно, як се дїє ся з іншими заразливими недугами.

4) Візвати управителів заведєнь, щоби недужим ученикам улекшено шуканє поради і помочи в ординаційних годинах личничих заведєнь і zarazом зазначити, що недужий ученик є нещасливим, а не виновником.

5) Поліційним лікарям належить через розширенє круга їх власти і діланя, словом всякими способами, уможливити контролю всіх осіб, що віддають ся ровлусті, отже і тих, що усувають ся постїйно від контролі. — В меморіалї до намісництва викazuje анкета, що намісництво повинно візвати дирекцію поліції, щоби она переводила систематично несподівані перегляди публичних місць, огородів, підміських околиць і т. д. де збирають ся суспільні шумовини у відомих заробкових цілях; з вислїдів тих ревізій належить виготови подрїбні вкази для поліційних лікарів і магістрату. Анкета домагає ся також, щоби магістрат переводив з уряду від часу до часу строгі ревізії публичних льокалів (готелїв, каварєнь, масарєнь, лавєнь і т. п.), а то в цілі слїдження відносин, що улекшують ширєнє венеричних недуг між гостями або персональом таких льокалів. Анкета наводить яко приміри звяряди у фризєрів, сканки в реставраціях і ин.

— **Оригінальне самоубийство.** З Бабльову доносить, що 19-літній Італїєць з Венеції, Чедолїні, відобрав собі там жите в оригінальний спосіб. Іменно взяв він під паху динамітову бомбу і сирчинив ексальзією. Бомба розірвала тіло самоубийника на дрїбні кусники.

Памятаймо на Товариство зпомоги церков імени св. Петра у св. Юра у Львові і вступаймо громадно в его члени. — Членська вкладка вносить: 1 К від особи а 5 К від церкви, громади, брацтва, товариства і т. п. річно і 1 К вписового одноразово.

Посмертні оповістки.

— **Емілія** з Козловских Билинковичева, жена управителя школи в Стрільчу, городенського повіта, упокоїла ся дня 3. с. м. Покійниця належала до тихих але щирих робітниць на народній ниві. Будучи щирою Українкою-патріоткою, відзначаючи ся незвичайними прикметами ха-

